

POSTANOWIENIE

19 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 19 grudnia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa A. P.

przeciwko Syndykowi masy upadłości G. spółce akcyjnej w upadłości w W.

o ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości G. spółki akcyjnej w upadłości w W.

od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Krakowie

z 17 października 2024 r., I ACa 146/24,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

[PG]

UZASADNIENIE

Pozwem skierowanym przeciwko G. S.A. w W. (następca prawny G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł.), powódka – A. P. domagała się, w szczególności, ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do waluty obcej (CHF) zawartej 12 sierpnia 2006 r. pomiędzy

powódką, a G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł. (obecnie G. S.A. z siedzibą w W.) wobec nieważności umowy ze skutkiem *ex tunc*; zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki - (tytułem nadpłaty tj. różnicy między świadczeniem nienależnie spełnionym przez powódkę od dnia zawarcia umowy, tj. 12 sierpnia 2006 r. do dnia 14 kwietnia 2023 r. w wykonaniu nieważnej umowy, a wierzytelnością Banku tytułem zwrotu kapitału kredytu) - kwoty 81125,69 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od 30 maja 2023 r. do dnia zapłaty. Powódka tytułem uzasadnienia swojego żądania powołała się na nieważność zawartej pomiędzy stronami umowy kredytu hipotecznego, który został jej udzielony zasadniczo na pokrycie części kosztów budowy lokalu mieszkalnego nr [...], realizowanego przez dewelopera w K. przy ul. N., a ponadto na sfinansowanie składek ubezpieczeniowych, ze względu na zawarcie w jej treści klauzul abuzywnych, dotyczących głównych świadczeń stron w zakresie, w jakim zapisy umowy odwoływały się do tabeli kursów Banku przy ustalaniu wysokości zobowiązania powódki. Powódka zarzuciła, że przez takie sformułowanie umowy nie miała w ogóle możliwości ustalenia rozmiaru swojego długu zaś publikowane kursy walut zależały wyłącznie od woli pozwanego.

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie postanowieniem z 20 lipca 2023 r., ogłosił upadłość G. S.A. z siedzibą w W. i wyznaczył syndyka masy upadłości. Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 10 sierpnia 2023 r. zawiesił postępowanie w sprawie, w zakresie powództwa o zapłatę, a w zakresie powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego postanowił o prowadzeniu postępowania z udziałem Syndyka masy upadłości G. S.A. w upadłości z siedzibą w W. w miejsce dotychczasowego pozwanego G. S.A. w restrukturyzacji w W.

Pozwany - Syndyk masy upadłości G. S. A. w upadłości dwukrotnie nieskutecznie wnosił o zawieszenie postępowania do czasu prawomocnego wyczerpania trybu związanego z ustaleniem listy wierzytelności w postępowaniu upadłościowym G. S.A. w upadłości i ostatecznie wniósł, między innymi, o oddalenie powództwa w całości.

W wyniku rozpoznania sprawy Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem częściowym z 4 października 2023 r. ustalił, że pomiędzy powódką A. P. oraz pozwanym Syndykiem masy upadłości G. S.A. w upadłości z siedzibą w W. nie

istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do waluty obcej z 12 września 2006 r. zawartej pomiędzy powódką oraz G. S.A. w K. – [...] Oddział w Ł.

Apelację od powyższego wyroku Sądu I instancji wniósł pozwany, zaskarżając go w całości i zarzucając Sądowi Okręgowemu w Krakowie nierozpoznanie istoty sprawy oraz naruszenie wyszególnionych przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego. We wnioskach skarżący domagał się, między innymi, uwzględnienie apelacji w całości; zmiany zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości, względnie, uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

Sąd II instancji, rozpoznając apelację strony pozwanej uznał za własne stwierdzenia Sądu Okręgowego w Krakowie, w szczególności w zakresie, w jakim ustalił sposób zawarcia umowy i uznał brak związania powódki abuzywnymi postanowieniami umowy dotyczącymi klauzuli walutowej i ryzyka walutowego oraz brak możliwości utrzymania umowy w mocy, a w konsekwencji ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z zawartej pomiędzy stronami 12 września 2006 r. spornej umowy kredytu hipotecznego. Sąd odwoławczy, w szczególności, uznał podniesione zarzuty apelacji za nietrafione, gdyż nie budziło wątpliwości, iż kwestionowane postanowienia umowne miały charakter abuzywny, w konsekwencji, w tym zakresie rozważania Sądu Okręgowego zasługiwały na aprobatę. Sąd Apelacyjny w Krakowie podkreślił, między innymi, że wyeliminowanie z łączącej strony spornej umowy kredytowej jej niedozwolonych postanowień wymagało oceny czy umowa w pozostałym zakresie jest możliwa do utrzymania. W rezultacie, w ocenie Sądu II instancji, oczywista okazała się konkluzja, że eliminacja postanowienia umownego zawierającego klauzulę indeksacyjną prowadzić będzie do upadku spornej umowy w całości, przy czym na podstawie pozostałych postanowień umowy nie jest możliwe określenie praw i obowiązków stron. Po wyeliminowaniu klauzul indeksacyjnych utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie było możliwe, co przemawiało za jej całkowitą nieważnością. Następnie Sąd II instancji ustosunkował się także do zarzutu braku interesu prawnego powódki w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego

wynikającego z umowy kredytu hipotecznego. Jak przyjął Sąd II instancji samo wydanie wyroku zasądzającego roszczenie na rzecz powodów, nie usunie niepewności w aspekcie innych możliwych roszczeń banku wykraczających poza skutki dokonanego zatrzymania. Istnieje więc interes prawny w ustaleniu, skoro uwzględnienie powództwa stworzy stabilną podstawę do dalszych rozliczeń pomiędzy stronami.

Ostatecznie Sąd Apelacyjny w Krakowie dnia 17 października 2024 r. wydał wyrok częściowy, w zakresie roszczenia o ustalenie, oddalając apelację Syndyka masy upadłości G. S.A. (w upadłości) w W.

Pozwany - Syndyk masy upadłości G S.A. (w upadłości) w W. - skargą kasacyjną zaskarżył wyrok częściowy Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 17 października 2024 r., w całości. Skargę tę oparł na zarzutach naruszenia przepisów postępowania, tj.: art. 180 § 1 pkt 5 lit b k.p.c. w zw. z art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i 2 ustawy Prawo Upadłościowe („pr. up.”) i art. 145 ust. 1 pr. up. w zw. z art. 263 i art. 236 § 1 i 4 pr. up. oraz art. 179 § 3 zd. 1 k.p.c. i art. 391 §1 k.p.c.; art. 316 §1 w zw. z art. 391 §1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 pr. up., art. 145 ust. 1 pr. up. i art. 263 pr. up. oraz na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego, tj.: art. 84 ust. 1 pr. up.; art. 145 ust. 1 pr. up.; art. 58 § 1 w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank, oraz art. 353¹ k.c.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na to, że w sprawie występuje istotne zagadnienia prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), sprowadzające się do pytania: „Czy postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu waloryzowanego (indeksowanego albo denominowanego) do waluty obcej, wytoczone przeciwko upadłemu bankowi (kredytodawcy), jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości”, w rozumieniu art. 145 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe (dalej: „pr. upadł.”) i tym samym podlega zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 lub art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i w zw. z art. 145 ust. 1 pr. upadł. do czasu rozpoznania zgłoszenia wierzytelności na liście wierzytelności lub odpowiednio, odmowy uwzględnienia wierzytelności na liście i wyczerpania trybu określonego ustawą?” oraz z uwagi na to, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych

wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), tj.: art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i w zw. z art. 145 ust. 1 pr. upadł. oraz art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 w zw. z art. 145 ust. 1 pr. upadł. Odnośnie do sformułowanego zagadnienia prawnego skarżący przeprowadził wywód prawny, którym, w szczególności, stwierdził, że rozstrzygnięcie powyższej kwestii, położy kres istotnym wątpliwościom dotyczącym wykładni przepisów prawa, czy postępowanie w sprawie o ustalenie nieważności umowy kredytu lub niektórych jej postanowień podlega zawieszeniu do czasu rozpoznania zgłoszenia wierzytelności na liście wierzytelności na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 i w zw. z art. 145 ust. 1 pr. upadł. (ewentualnie na podstawie art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w zw. z art. 144 ust. 1 w zw. z art. 145 ust. 1 pr. upadł.) - i może być podjęte przeciwko syndykowi dopiero w przypadku, gdy w postępowaniu upadłościowym wierzytelność wynikająca z tego powództwa po wyczerpaniu trybu określonego ustawą nie zostanie umieszczona na liście wierzytelności. Jak wskazał skarżący powyższe zagadnienie prawne jest konsekwencją zasadniczych wątpliwości sądów odnośnie do definicji, celów oraz wzajemnego stosunku postępowania procesowego i postępowania upadłościowego, które dotyczą kwestii interesu prawnego powodów w uzyskaniu orzeczenia przed sądem procesowym w trakcie toczącego się postępowania upadłościowego. W ocenie skarżącego nie wywołuje wątpliwości okoliczność, że w sprawie o zapłatę z umowy kredytu waloryzowanego do waluty obcej, jaką kredytobiorca wytoczy przeciwko upadłemu bankowi, postępowanie powinno być zawieszone do czasu rozpoznania zgłoszenia wierzytelności na liście wierzytelności lub, odpowiednio, odmowy uwzględnienia wierzytelności na liście i wyczerpania trybu określonego odpowiednią ustawą i potem, stosownie do rezultatu postępowania upadłościowego w tym zakresie, albo umorzone na podstawie art. 355 § 1 k.p.c., albo podjęte i kontynuowane z udziałem syndyka masy upadłości. W dalszej kolejności pozwany Syndyk stwierdził, że postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego albo denominowanego) do waluty obcej wytoczone przeciwko upadłemu bankowi (kredytodawcy) jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy” w rozumieniu art. 145 pr. upadł. W efekcie przekonuje stanowisko, że roszczenie o

ustalenie nieważności umowy wiąże się z wierzytelnością kredytobiorcy-konsumenta wobec kredytodawcy-upadłego banku o zwrot świadczenia nienależnego. Wartość świadczenia, do którego jest zobowiązany upadły bank na skutek nieważności umowy, wyznacza kwotę roszczenia o ustalenie nieważności („wierzytelności”), a roszczenie dotyczy bez wątpienia masy upadłości i tym samym podlega zgłoszeniu do listy jako „wierzytelność”. Ponadto skarżący zauważył, że zawieszenie postępowania rozpoznawczego przed sądem procesowym, wszczętego przez kredytobiorcę przeciwko bankowi w upadłości, o ustalenie nieważności umowy kredytu do czasu uznania wierzytelności na liście w postępowaniu upadłościowym lub odmowy takiego uznania i wyczerpania trybu przewidzianego ustawą wydaje się oczywistą konsekwencją zaliczenia tej kategorii spraw do spraw „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości”. Rekapituluując swoje rozważania skarżący stwierdził, że sąd cywilny nie może podjąć postępowania z udziałem syndyka co do roszczenia o ustalenie nieważności (nieistnienia stosunku prawnego) umowy kredytu, ponieważ w postępowaniu upadłościowym dochodzi do ustalenia przesłankowo nieważności umowy kredytowej przy ocenie zgłoszenia wierzytelności o zwrot kredytobiorcy nienależnego świadczenia. Sprawa o ustalenie nieważności umowy kredytu przeciwko upadłemu bankowi zawsze jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości”. Również w przypadku odmowy uznania wierzytelności kredytobiorcy-wierzyciela upadłego banku na liście wierzytelności, postępowanie nie może zostać podjęte tak długo, jak wierzyciel nie wyczerpie trybu określonego ustawą, tj. przepisami prawa upadłościowego.

We wnioskach skargi pozwany Syndyk domagał się, w szczególności, uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenia co do istoty sprawy poprzez uwzględnienie apelacji pozwanego w całości i oddalenie apelacji powodów w całości, ewentualnie, uchylenia wyroku częściowego w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie lub innemu sądowi równorzędnemu, ewentualnie, uchylenia zaskarżonego wyroku częściowego w całości oraz wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie z 4 października 2023 r. i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Krakowie.

W odpowiedzi na skargę pozwanego powódka wniosła o odmowę jej przyjęcia do rozpoznania, a w przypadku jej przyjęcia przez Sąd Najwyższy o jej oddalenie oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym według norm prawem przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Skarżący powołał się w skardze kasacyjnej na przesłanki określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., lecz żadna z nich nie wystąpiła.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.) polega na sformułowaniu tego zagadnienia, wskazaniu przepisu, na tle którego ono powstało i przedstawieniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z 11 stycznia 2002, III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ. i z 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Przedstawione przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zagadnienie prawne nie ma charakteru istotnego, zaś wskazane kwestie interpretacyjne nie budzą poważnych wątpliwości i zarówno opisany problem prawny, jak i zgłoszone wątpliwości interpretacyjne mogą być rozwiązane przy zastosowaniu podstawowych zasad wykładni przepisów prawnych.

Powództwo konsumenta - kredytobiorcy o ustalenie na podstawie art. 189 k.p.c. nieistnienia (nieważności) stosunku prawnego z umowy kredytu waloryzowanego (indeksowanego albo denominowanego) do waluty obcej, wytoczone przeciwko upadłemu bankowi (kredytodawcy), nie stanowi realizacji wierzytelności w postaci roszczenia i dlatego tego rodzaju postępowanie sądowe nie może być zakwalifikowane jako sprawa o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości w rozumieniu art. 145 ust. 1 oraz art. 263 pr. upadł.

Roszczenie materialnoprawne jako takie jest identyfikowane z prawem lub uprawnieniem, które są określone w ten sposób, że wierzyciel może żądać od dłużnika konkretnego zachowania się. Cechą charakterystyczną roszczeń jest nie tylko to, że z góry jest określony adresat obowiązków, ale zarazem to, że określone jest konkretne zachowanie się obowiązanego.

Klasycznym przykładem tak skonstruowanego roszczenia jest wierzytelność wynikająca ze stosunku zobowiązaniowego i według art. 353 § 1 k.c. zobowiązanie polega na tym, że wierzyciel może żądać od dłużnika świadczenia, a dłużnik powinien świadczenie spełnić.

W powołanych przepisach prawa upadłościowego chodzi rzecz jasna o zobowiązania pieniężne oraz o zobowiązania majątkowe niepieniężne upadłego, które mogą być przekształcone w zobowiązania pieniężne (art. 91 ust. 2 w zw. z art. 240 pkt 2 in fine oraz art. 246 pr. upadł.). Oczywistym jest też że żądanie ustalenia nieistnienia stosunku prawnego nie może być przeliczone na sumę w rozumieniu art. 245 ust. 1 pkt 3 pr. upadł. Poza tym pozytywne rozstrzygnięcie takiego żądania na drodze sądowej nie jest tytułem egzekucyjnym podlegającym przymusowemu wykonaniu, tak jak wyciąg z zatwierdzonej przez sędziego komisarza listy wierzytelności, zawierający oznaczenie wierzytelności oraz sumy otrzymanej na jej poczet przez wierzyciela (art. 264 ust. 1 pr. upadł.).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. (mając na uwadze okoliczność, że postępowanie kasacyjne w odniesieniu do całości żądania o ustalenie - jako żądania majątkowego niepieniężnego odrębnego w stosunku do roszczenia o zapłatę - zostało zakończone), w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2

pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych - jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935 ze zm.).

Władysław Pawlak

[PG]

[a.ł]